

כריתות יט

ADDENDUM

משה שווערד

1. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת כריתות דף יט עמוד א

ס"ט ברה"ר טהור מ"מ ידיעתה חשיבא לחייבו קרבן על ביאת מקדש וכמו"כ ראוי לטבול ליטהר מספק

קשיא דר' יוחנן אדרבי יוחנן קשיא דריש לקיש אדריש לקיש. הדברים מרפסין איגרי, דהנה מבואר בתוס' שבועות (י"ט א) דבהכרח איירי הכא בספק טומאה ברה"ר, דאי ברה"י א"כ אפילו הלך באחד ונכנס למקדש חייב, דספק ברה"י כודאי טומאה חשיב. וכיון דאיירי בספק טומאה ברה"ר, א"כ כיצד יתכן שידיעת ספק בכה"ג חשיב ידיעה, הרי הדין בספק טומאה ברה"ר הוא דטהור לגמרי, וכיצד י"ל דידיעה זו מביאתו לידי קרבן.

אמנם כבר נתבאר לעיל (י"ח: ד"ה איתביה רבא) דר' זירא ור"ל בסוגיין לא מצריכין ידיעה המחייבת כדי לחלק, דהרי ידיעת ספק אינה מחייבת חטאת ואעפ"כ ס"ל אליבא דרבי דידיעת ספק מחלקת, וה"ה הכא אע"ג דע"פ הידיעת ספק נחשב הוא טהור לגמרי, אעפ"כ שפיר חשיבא ידיעה כדי לחייבו קרבן טומאת המקדש.

ואין להקשות דכיון דספק טומאה ברה"ר טהור, אמאי הזה ושנה וטבל לאחר שהלך בשביל הראשון, דאיתא בע"ז (ל"ז ב) הא מיא דבשיקעתא דבנהרא זילו טבולו, דבמקום ספק טומאה ברה"ר, אע"ג דקיי"ל דטהור, מ"מ ראוי לטבול כדי לצאת מידי חשש זה.

2. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת כריתות דף יט עמוד ב

אי לגבי מצוות צריכות כוונה סגי בהנאה

המתעסק בחלבים ועריות חייב שכן נהנה. פי' דבחלבים ועריות אין האיסור לעשות מעשה, כי אם ההנאה עצמה, והרי נהנה. משא"כ במלאכת שבת העבירה היא המעשה, וכיון שהיה מתעסק במעשה א"א לחייבו. והנה הר"ן (ר"ה דף כ"ח) כתב לבאר דבמצות אכילת מצה אין צריך כוונה, אע"ג דבעלמא קיי"ל דמצוות צריכות כוונה, משום שנהנה מן האכילה. והדברים צל"ע, דבשלמא לענין פטור מתעסק, שהוא מטעם דכל שחסר בכוונת העשיה חסר בהתייחסות המעשה אליו, שפיר אמרינן דבמקום שהאיסור אינו תלוי במעשה כי אם בהנאה מחייבנן ליה משום דסוף סוף נהנה. משא"כ לענין הא דמצוות צריכות כוונה, אין זה תנאי בעצם העשיה כי אם דין נוסף דבעינן שיעשה את המעשה עם כוונה, וכדילפינן מקרא ד"לעבדו בכל לבבכם", ומה יתן ומה יוסיף סברת שכן נהנה, הרי למעשה חסרה לו כוונה המעכבת לצאת ידי חובת המצוה. (ועי"ע מש"כ בהערות ר"ה כ"ח ע"ב כ"ט ע"א)

3. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת כריתות דף יט עמוד ב

ואי מתעסק בשבת וכו'. אליבא דתוס', פטורא דמתעסק של כל התורה הנלמד מ"אשר חטא בה" איירי בנתכוון לאותו דבר אלא שהיה סבור שעושה מעשה היתר ונתברר שעשה איסור. משא"כ מתעסק הפטור בשבת מחמת דין מלאכת מחשבת איירי בנתכוון לדבר זה וחתך דבר אחר. ולפ"ז תירוץ הגמ' הוא בהמשך, לרבא משכחת לה וכו', ור"ל דבעינן לקרא ד"אשר חטא בה" במקום שאין פטור מצד מלאכת מחשבת, וכגון שנתכוון לתלוש ונמצא מחובר.

ואליבא דרש"י הכל פטור א' של מתעסק, ומאן דיליף מ"אשר חטא בה" לא איצטריך למילף ממלאכת מחשבת. ולפ"ז גרסינן הכא "אלא מתעסק בשבת", וכאן מתחיל תירוץ הגמ', דמתעסק שנתמעט מקרא ד"אשר חטא בה" היינו אותו מתעסק שפטור רב נחמן משום מלאכת מחשבת, ונחלקו בביאורו אביי ורבא.

4. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת כריתות דף יט עמוד ב

בגדר פטור מתעסק בשבת וכשנקרע העירוב בשב"ק

והנה ידועים דברי הרע"א (שו"ת סי' ח') בגדר פטור מתעסק, דאיתא בב"ק (כ"ו ב) היתה אבן מונחת לו בחיקו וכו' לענין שבת פטור מלאכת מחשבת אסרה תורה. והקשה הרע"א דכיון דשכח שהיתה האבן מונחת לו בחיקו, תיפוק ליה דפטור מחמת דין מתעסק של כל התורה כולה. ומחדש הרע"א דדין מתעסק הנלמד מ"אשר חטא בה" אינו אלא פטור מקרבן, אבל מ"מ מיקרי שגגת איסור, אבל מה דממעטינן מטעם מלאכת מחשבת, אינו בכלל מלאכה ולא נעשתה העבירה כלל.

ונפ"מ לדין קלב"מ, דאי משום דין מתעסק של כל התורה, אכתי מיקרי חייבי מיתות שוגגין ופטור, אבל במקום שיש גם חסרון של מלאכת מחשבת, לא מיקרי כלל מלאכה ולא שייך לפוטרו מדין קלב"מ.

ועוד נפ"מ לדין שביתת עבדו, שאם רואה האדון את עבדו שרוצה להגביה תבואה מן המחובר, והעבד סבור שהוא מן התלוש, כיון שבכה"ג חשיב שפיר מלאכת מחשבת (אליבא דתוס'), ואין כאן פטור אלא מדין מתעסק של כל התורה, ואף דפטור מקרבן מ"מ אכתי חשיב מלאכה דאורייתא, ממילא חייב האדון להפריש את עבדו מלעשות מלאכה בשבת.

והנה איתא בפרק כלל גדול (שבת ע"ג א) כסבור רשות היחיד ונמצאת רשות הרבים פטור משום דחשיב מתעסק (אליבא דרבא דקיי"ל כוותיה). ולפ"ז אם נקרע העירוב, ואחד לא ידע מזה ומטלטל משום דסבור שזה רשות היחיד, אליבא דרע"א צריך להודיעו לאפרושיה מאיסורא, דאע"ג דחשיב מתעסק מ"מ עבירה איכא. ולהחולקים על רע"א לכאורה א"צ להודיעו. (ועי' מ"ש הערות שבועות י"ט ע"א).

5. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת כריתות דף יט עמוד ב

א"ל רבא לרב נחמן והא תינקות דכי מתעסק דמי וכו'. הנה בנתכוון לחתוך תלוש וחתך מחובר גם רבא מודה דחשיב מתעסק, וא"כ אף לדידיה יקשה מתני' דתינקות, דאף התם נתכוון למילה של היתר ועשה מילה של איסור.

ותירצו בשטמ"ק (אות ט') דנתכוון למול בשבת מיקרי נתכוון לעשות מלאכה בשבת, דאף מילה בזמנה הוי מלאכה בשבת אלא שהותרה מגזה"כ, ולרבא לא הוי זה בכלל מתעסק, ודוקא לרב נחמן יקשה דפטר משום מלאכת מחשבת.